

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/141/2022
Identifikačné číslo spisu:	8115222775
Dátum vydania rozhodnutia:	29.06.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:8115222775.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ K. Z., nar. XX.X.XXXX, bytom C., C. X, 2/ I.. W. R., nar. X.X.XXXX, bytom C., M. XX, 3b/ I. I., rod. H., nar. XX.X.XXXX, bytom C., M. XX, 3c/ D. G., rod. H., nar. X.XX.XXXX, bytom C., M. XX, 4a/ Ľ. H., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., N. XXXX/XX, 4b/ G. H., nar. XX.X.XXXX, bytom C., N. XXXX/XX, 4c/ N. H., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., N. XXXX/XX, 5/ Ľ. B., nar. XX.X.XXXX, bytom C., X. XX, 6/ I. G., rod. H.Á., nar. X.X.XXXX, bytom C., Š. XXX/XXX, 7/ V. R. K., nar. XX.X.XXXX, bytom W., G. XX, 8/ I. X., rod. I., nar. XX.X.XXXX, bytom C., Š. XX, 9/ S.. M. N. S., nar. X.X.XXXX, bytom Y., Č. XX, 10/ V. S., nar. XX.X.XXXX, bytom C., C. XX, 11/ I. S., nar. X.X.XXXX, bytom C., C. XX, 12/ V. G. Q., nar. X.XX.XXXX, bytom C., C. R.S. X, 13a/ Z. Q., nar. XX.X.XXXX, bytom C.Š., X. XX, 13b/ K. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom Y., S. XX, 13c/ S. Q., nar. XX.X.XXXX, bytom C., N. XX, 14/ N. Q., nar. X.X.XXXX, bytom C., N.Č. XX, 15a/ N. Q., nar. XX.X.XXXX, bytom F. XXX, XXX XX C., 15b/ N. Q., nar. X.X.XXXX, bytom C., D. XX, 15c/ F. Q., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., Z. K. G. XX, 15d/ G. Y., rod. Q., nar. XX.X.XXXX, bytom C., S.Á. XX, 15e/ N. Q., nar. XX.X.XXXX, bytom F.Á. H. XXX, 15f/ I. Q., nar. X.X.XXXX, bytom C.B., D. X, 16/ I. N., rod. Q., nar. X.X.XXXX, bytom C., X. XX, 17/ J. D., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., Š. XX, 18/ I. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., S. XX, 19/ S. Q., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., Š. XX, 20/ Š. Q., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., F. X, 21a/ I.. Q. Q., nar. X.X.XXXX, bytom B. XXX/XX, G. Ľ., 21b/ N. R., nar. XX.X.XXXX, bytom G., I. XXX/XX, 21c/ I. R., nar. XX.X.XXXX, bytom T., T. R. XX/X, 22/ V. C. Š., nar. X.X.XXXX, bytom C., Š. XX, 23/ N. K., nar. XX.X.XXXX, bytom C., X. XX, 24a/ Z. B., nar. X.XX.XXXX, bytom C. - G. Č., Y. XXX, Č. M., 24b/ Y. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., R. XX, Č. M., 24c/ I. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom R. Y., G. XXX/XX, Č. M., 25a/ R. N., nar. X.X.XXXX, bytom C., Ď. XXXX/X, 25b/ Z. K., nar. XX.X.XXXX, bytom C., W. XX, 25c/ N. Š., nar. XX.X.XXXX, bytom C., X. XX, 26/ K. R., nar. XX.X.XXXX, bytom C., X. XX, 27/ I. R., nar. X.X.XXXX, bytom C., I. X, 28/ I. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., X. X, 29a/ I. Y., rod. Y., nar. XX.X.XXXX, bytom C., M. XX, 29b/ Z. R., nar. X.X.XXXX, bytom C., Y. XX, 29c/ I. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., Y.Á. XX, 30a/ N. Y., rod. Y., nar. X.X.XXXX, bytom C., X. XX, 30b/ Ľ. H., rod. Y.Č., nar. XX.X.XXXX, bytom C., N.Č. XX, 30c/ V.. G. Y., nar. X.XX.XXXX, bytom C., N. XX, 31/ Z.H. Y., nar. X.XX.XXXX, bytom C., X. XX, 32/ I. Z., nar. XX.X.XXXX, bytom C., D. XX, 33a/ Y. Y., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., I.. U. X, 34/ C.. Ľ. C., nar. X.X.XXXX, bytom C., G.Á. X, 35/ V. I. W., nar. XX.X.XXXX, bytom Y., H. XXX/X, 36/ I.. J. I., nar. XX.XX.XXXX, bytom Y., H. XX, 37a/ V. D. B., nar. X.XX.XXXX, bytom S. D. XX, 37b/ I. B., nar. XX.X.XXXX, bytom C., N. XX, 37c/ I. I., nar. XX.X.XXXX, bytom C. - G., N. XX, 38/ Y. C., nar. XX.X.XXXX, bytom C., X. XX, 39/ K. C., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., Ľ.O. C. XX, 40/ H. C., nar. XX.X.XXXX, bytom C., X. X, 41/ Q.J. C., nar. XX.X.XXXX, bytom C., X. XX, 42a/ V. S., nar. X.X.XXXX, bytom Ž.Z. XXX, 42b/ N. K., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., C. XX, 42c/ G. C., nar. X.X.XXXX, bytom Ž. XXX, 43/ N. C., nar. X.X.XXXX, bytom C., J.M. X, 44a/ Z. M., nar. XX.X.XXXX, bytom C., D. XX, 44b/ V. U. M., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., C. D. X, 45/ S. Q., nar. XX.X.XXXX, bytom C.,

N. XX, 46/ N. M., nar. XX.X.XXXX, bytom H., M. X, 47/ I. D., nar. X.X.XXXX, bytom C., I. XX, 48/ Z. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., B. X, 49/ R. G., nar. XX.X.XXXX, bytom C., X. X, 50a/ C. G., nar. XX.X.XXXX, bytom C., C. XX, 50b/ I. G. G., nar. X.XX.XXXX, bytom C., C. XX, 51/ N. G., nar. X.X.XXXX, bytom C., M. XX, 52/ V. G., nar. XX.X.XXXX, bytom S. D. XX, 53/ I. X., nar. XX.X.XXXX, bytom S. D. XX, 54/ Q. G., nar. X.X.XXXX, bytom S. D. XXX, 55/ V. V. I., nar. X.X.XXXX, bytom C., X. XX/A, 56/ V. Š.U. G., nar. XX.X.XXXX, bytom C., N.Č. XX, 57/ F. S., nar. XX.X.XXXX, bytom C.Š., C. R. XX, 58/ N. B., nar. X.X.XXXX, bytom C., Š. XX, 59/ Z.U. G., nar. X.X.XXXX, bytom C., X. XX, 60/ V. G., nar. XX.X.XXXX, bytom C., Š. X, 61/ N. P., nar. XX.X.XXXX, bytom C., G. X, 62/ N. Č., nar. XX.XX.XXXX, bytom C., N. XX, 63/ Q. Ž., nar. XX.X.XXXX, bytom C., X. X, 64/ C. Ž., nar. XX.X.XXXX, bytom D. Š., S. K. XXX/XX, 65a/ Z. Š., rod. Y., nar. X.X.XXXX, bytom C., M. XX, 65b/ I. I. I., rod. Š., nar. X.X.XXXX, bytom C. - G. I., T.V. G. X. XX, 65c/ I. C., rod. Š.Á., nar. X.XX.XXXX, bytom W. B. XXX, 66/ C. S., nar. XX.X.XXXX, bytom C., Č.J. XX, žalobcovia právne zastúpení JUDr. Martinou Kožárovou Jenčovou, advokátkou, so sídlom Prešov, Slovenská 69, IČO: 42 086 698, proti žalovanému: Slovenská republika - Slovenský pozemkový fond, so sídlom v Bratislave, Búdková 36, IČO: 17 335 345, o určenie vlastníckeho práva a o určenie rozsahu dedičstva, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 24C/203/2015, o dovolaní žalobcov 1/ až 66/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 25. novembra 2021 sp. zn. 1Co/8/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1Co/8/2021 z 25. novembra 2021 vo výrokoch, ktorými potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a rozhodol o náhrade trov konania spolu s rozsudkom Okresného súdu Prešov č. k. 24C/203/2015-673 zo dňa 10. decembra 2019 vo výrokoch, ktorými žalobu zamietol a rozhodol o náhrade trov konania, z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia v r a c i a Okresnému súdu Prešov na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.1. Rozsudkom Okresného súdu Prešov č. k. 24C/203/2015-313 zo dňa 12. marca 2018 (prvým v poradí) bola žaloba žalobcov o určenie vlastníckeho práva a o určenie rozsahu dedičstva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v katastrálnom území G., parcela registra „E“ č. 586/1 o výmere 1257 m², parcela registra „E“ č. 586/2 o výmere 249 m² a parcela registra „E“ č. 586/3 o výmere 157 m², všetko orná pôda, zamietnutá z dôvodu, že žalovaný nadobudol predmetné nehnuteľnosti na základe právoplatných a vykonateľných rozhodnutí, ktoré vydali orgány na to oprávnené.

1.2. Uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1Co/62/2018 zo dňa 17. januára 2019 bol rozsudok súdu prvej inštancie zrušený z procesných dôvodov, pričom odvolací súd vyslovil právny názor, že úlohou súdu prvej inštancie bude vyrovnať sa so všetkými procesnými návrhmi a jednoznačne ustáliť okruh procesných strán na strane žalobcov, ako aj predmet konania, t. j. petit žaloby. K právnemu posúdeniu v prejednáwanej veci odvolací súd konštatoval, že zákon č. 81/1949 Zb. SNR zakotvil prechod vlastníctva k majetku uvedenému v § 2 na jednotné roľnícke družstvá zriadené podľa zákona č. 69/1949 Zb. SNR, a to dňom vzniku jednotného roľníckeho družstva. Takýmto majetkom boli spoločné nehnuteľnosti bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov, ktoré upravuje zákonný článok X/1913, spoločné nehnuteľnosti pasienkových spoločenstiev zriadených podľa článku X/1913, ako aj príslušenstvo týchto nehnuteľností. Zároveň vyslovil, že rozhodnutiu finančného odboru bývalého Okresného národného výboru v Prešove, sp. zn. FinRP 425/70 z 19. januára 1970 nemožno nič vytknúť.

1.3. Okresný súd Prešov rozhodol rozsudkom (v poradí druhým) č. k. 24C/203/2015-673 zo dňa 10.

decembra 2019 tak, že výrokom I. konanie v časti žalobcov v 7. a 9. rade zastavil. Výrokom II. žalobu žalobcov zamietol. Výrokom III. žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznal.

1.4. V odôvodnení rozsudku súd prvej inštancie v bodoch 9. až 13. uviedol zistený skutkový stav. Žalovaný nadobudol sporné nehnuteľnosti na základe rozhodnutia finančného odboru Okresného národného výboru č. Fin Rp 425/70 zo dňa 19. januára 1970 v spojení s rozhodnutím Okresného úradu Prešov, katastrálny odbor, C ROEP 30/2013/Pe, zo dňa 30. decembra 2013. Tieto rozhodnutia sú právoplatné a vykonateľné, vydané orgánmi na to oprávnenými. V prešovskom okrese existovalo 21 jednotných roľníckych družstiev, medzi nimi aj JRD Šváby, z ktorých 11 prestalo v období žatvy fungovať, medzi nimi aj JRD Šváby. O existencii JRD Šváby vypovedajú aj zápisy z kroniky obce Šváby z roku 1953 (č. l. 486). V Zborníku Nové obzory z roku 1984 sa nachádza záznam o existencii JRD Solivar a JRD Šváby k 30. júlu 1953 (č. l. 478). Lustráciou v menoslovoch podnikového registra Mestského súdu v Košiciach JRD Prešov a JRD Šváby neboli zapísané v podnikovom registri a neboli zapísané v obchodnom registri Okresného súdu Košice I, rovnako nie sú zapísané ani v obchodnom registri Okresného súdu Prešov (č. l. 46). Doklady o založení, resp. zániku JRD Šváby sa v Slovenskom národnom archíve, vedenom Ministerstvom vnútra SR, nenachádzajú. (č. l. 48). Podľa rozhodnutia finančného odboru Okresného národného výboru č. Fin Rp 425/70 zo dňa 19. januára 1970 okrem iných pozemkov, aj predmetná nehnuteľnosť (chybne zapísaná pod č. 856) v podiele 2/4 prešla do vlastníctva Československého štátu. Všetky nehnuteľnosti uvedené vo výroku tohto rozhodnutia sú vedené v pozemkovej knihe pod B na Urbárskych gazdov obce Šváby. Predmetné nehnuteľnosti ako urbársky majetok prešli podľa § 1 zákona č. 81/1949 Zb. do vlastníctva JRD do štátnych socialistických organizácií, prešli v zmysle uznesenia vlády č. 997/1959 do vlastníctva Československého štátu. Finančný odbor ONV v Prešove nehnuteľnosti zveril do správy Štátneho majetku Solivar. V odôvodnení rozhodnutia je uvedené, že hodnota nehnuteľností predstavuje 6 206 KčS a že toto rozhodnutie je listinou o nadobudnutí vlastníctva podľa Občianskeho zákonníka. Toto rozhodnutie spĺňa všetky formálne náležitosti individuálneho správneho aktu, vydal ho orgán na to oprávnený, rozhodnutie je riadne podpísané a opatrené doložkou o právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodnutia (č. l. 18).

1.5. Po doplnení dokazovania v zmysle právneho názoru vysloveného Krajským súdom v Prešove, mal súd preukázať, že družstvo v obci Šváby skutočne existovalo, hoci len krátky čas, sporné parcely sú vo vlastníctve žalovaného na základe rozhodnutia správneho orgánu, toto rozhodnutie je právoplatné a vykonateľné, vydal ho orgán na to oprávnený. Skutočnosť, že v súčasnosti nie je k dispozícii listina o schválení založenia družstva Ústrednou radou družstiev, resp. radou Okresného národného výboru, nemôže byť na ujmu žalovanému, najmä ak sa v historických dokumentoch nachádzajú záznamy o existencii a činnosti jednotného roľníckeho družstva v obci Šváby.

1.6. Súd prvej inštancie v civilnom procese nemal k dispozícii celý správny spis, na základe ktorého bolo vydané rozhodnutie finančného odboru Okresného národného výboru č. Fin Rp 425/70 zo dňa 19. januára 1970 a ani nie je oprávnený preskúmať právoplatné a vykonateľné rozhodnutia správnych orgánov, navyše s odstupom času takmer 50 rokov, preto má za to, že žalovaný nadobudol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam legitímne a žaloba žalobcov bola ako nedôvodná zamietnutá.

2. Proti rozsudku Okresného súdu Prešov sp. zn. 24C/203/2015-673 zo dňa 10. decembra 2019 podali odvolanie žalobcovia s výnimkou žalobkyne 37c/ I. I., ktoré odôvodnili ust. § 365 ods. 1 písm. b), f) a h) CSP. Za podstatnú otázku považovali, či v obci Šváby JRD vzniklo. Ak by predmetné nehnuteľnosti prešli do vlastníctva JRD (aj ustanoveného v inej obci), otázkou je, kedy sa tak stalo, a prečo potom Urbárski gazdovia obce Šváby boli účastníkmi zmlúv, schvaľovaných štátnymi orgánmi a prečo s nimi štát naďalej konal, a to počas účinnosti zákona č. 69/1949 Zb. a po jeho zrušení. V konaní tiež žalobcovia poukazovali na fakt, že otázka posúdenia rozhodnutí Finančného odboru ONV, vrátane rozhodnutia č. Rp 425/70 zo dňa 19. januára 1970, už bola predmetom konania, vedeného na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 20C/281/2004. V odôvodnení rozsudku okresný súd konštatoval, že z vykonaného dokazovania vyplynulo, že tieto rozhodnutia sú v rozpore s vtedy platnou právnou úpravou a sú nezákonné. Uvedené rozhodnutie bolo potvrdené Krajským súdom v Prešove v konaní pod sp. zn. 23Co/171/2018.

2.1. O odvolaní žalobcov rozhodol Krajský súd v Prešove rozsudkom sp. zn. 1Co/8/2021 zo dňa 25. novembra 2021. Výrokom I. rozhodol, že pokračuje v konaní s právnymi nástupcami pôvodného žalobcu 4/ G. H. - 4a/ Ľ. H., 4b/ G. H. a 4c/ N. H. a pôvodnej žalobkyne 21/ Z. R. - 21a/ I.. Q. Q., 21b/

N. R. a 21c/ I. R.. Výrokom II. potvrdil rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby a vo výroku o trovách konania. Výrokom III. priznal žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti žalobcom v rozsahu 100 %.

2.2. V odôvodnení rozsudku uviedol, že pokiaľ išlo o preskúmanú časť rozsudku, súd prvej inštancie vykonal vo veci dokazovanie v potrebnom rozsahu, na základe ktorého správne zistil skutkový stav a vo veci aj správne rozhodol. Skutkové zistenia súdu prvej inštancie zodpovedajú vykonanému dokazovaniu a odôvodnenie rozhodnutia má podklad v zistení skutkového stavu. Na týchto správnych skutkových zisteniach súdu prvej inštancie nič sa nezmenilo ani v štádiu odvolacieho konania, nemožno mať pochybnosti o správnosti právneho posúdenia prejednávanej veci súdom prvej inštancie a neboli v konaní zistené také vady, ktoré by bolo možné charakterizovať ako nesprávny procesný postup znemožňujúci strane (žalobcom), aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

2.3. V prejednávanej veci bolo potrebné konštatovať, že pre posúdenie nárokov uplatňovaných žalobcami v tomto konaní nie je právne významné posúdenie platnosti alebo nulity rozhodnutí bývalého Finančného odboru ONV v Prešove pod č. 348/1968H z 5. novembra 1968, č. 425/70H z 19. januára 1970 a č. 425/1970H z 12. mája 1970, pretože nejde o rozhodnutia, ktoré by bezprostredne riešili otázku vlastníckeho práva predmetných nehnuteľností z hľadiska jeho primárneho prechodu na JRD.

2.4. Žalovaný totiž v priebehu celého konania poukazoval na to, že v prejednávanej veci je potrebné vychádzať z ustanovenia § 1 ods. 1 zákona č. 81/1949 Sb. SNR o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov na rozšírenie a povznesenie pastevného chovu dobytku prechádza vlastníctvo k majetku uvedenému v § 2 (teda nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto konania) na jednotné roľnícke družstvá, a to dňom vzniku jednotného roľníckeho družstva.

2.5. V tejto súvislosti žalobcovia v priebehu konania vznik JRD v obci Šváby spochybňovali a mali za preukázané, že takéto družstvo v uvedenej obci vôbec nevzniklo.

2.6. S týmto názorom žalobcov však nebolo možné súhlasiť, nakoľko dôkazy založené do spisu preukazujú opak. Žalovaný predložil dôkazy - Stav jednotlivých JRD k 30. júlu 1953 (Zborník Nové obzory z roku 1984, správu Jednotného národného výboru, pôdohospodársky referát Prešov z 24. októbra 1953 a zápisy z obecnej kroniky z roku 1953), z ktorých nepochybne vyplýva, že jednotné roľnícke družstvo v obci Šváby bolo založené a existovalo až do roku 1953, kedy sa rozpadlo.

2.7. Táto okolnosť však nič nemení na správnej aplikácii ustanovenia § 1 ods. 1 zákona č. 81/1949 Sb. SNR o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov. Pokiaľ totiž JRD v obci založené bolo, vlastníctvo k uvedeným nehnuteľnostiam prešlo na toto JRD, pričom táto okolnosť nemohla byť zmenená ani následným zánikom JRD alebo jeho rozpadom.

2.8. Ďalej bolo potrebné upriamiť pozornosť na rozhodnutie bývalého ONV v Prešove z 19. januára 1970 pod sp. zn. FinRP 425/1970, ktoré vychádza z toho, že nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto konania prešli ako urbársky majetok obce Šváby do vlastníctva JRD a pri ďalšom majetkovoprávnom vyporiadaní o prevode JRD do štátnych socialistických organizácií prešli v zmysle uznesenia vlády č. 997/1959 do vlastníctva štátu. Preto boli tieto nehnuteľnosti zapísané v pozemnoknižných zápisniciach č. 232, 230 a 233, zverené do správy Hospodárskeho kombinátu mesta Prešov a nehnuteľnosti zapísané v zápisniciach č. 271, 301 a 412 zverené do správy Štátneho majetku Solivar. Z uvedeného vyplýva, že pri vydaní tohto rozhodnutia 19. januára 1970 mal vtedajší Okresný národný výbor, finančný odbor v Prešove preukázané, že družstvo v obci Šváby existovalo a nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto konania (i rozhodovania tohto bývalého štátneho orgánu), prešli do vlastníctva tohto pôvodného JRD.

2.9. Z dokladov predložených žalovaným nepochybne vyplýva, že JRD v obci Šváby bolo založené a evidované aj v príslušných evidenciách (stav jednotlivých JRD k 30. júlu 1953, podporne správa Jednotného národného výboru pôdohospodársky referát Prešov). V závislosti od toho nemožno záver o neexistencii a nezaložení družstva v obci Šváby vyvodzovať len z toho, že neboli v spise zadovážené ďalšie podklady týkajúce sa ustanovenia jednotného družstva prípravným výborom, a taktiež schválenie družstva príslušným orgánom Ústrednej rady družstiev, ktorá mala v tomto smere vydať výmer o schválení novovzniknutého družstva.

2.10. Vzhľadom na to, že z dokazovania vykonaného na súde prvej inštancie vyplýva, že pôvodne založené JRD v obci Šváby sa rozpadlo (s najväčšou pravdepodobnosťou už v roku 1953), došlo k

postupu vyplývajúceho z Uznesenia vlády ČSSR z 5. decembra 1959 č. 997, v zmysle ktorého boli prijaté zásady, ktoré predpokladali možnosť rozhodnúť o prevode majetku pôvodného JRD na inú organizáciu so súhlasom príslušných orgánov. Tak tomu bolo aj v prípade predmetných nehnuteľností, ktoré sú predmetom konania.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia.

3.1. Dovolatelia odôvodnili dovolanie ust. § 420 písm. f) CSP, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

3.2. Dovolatelia súdu vytkli, že súd sa v napadnutom rozhodnutí nevysporiadal s podstatnou námietkou, a to bola skutočnosť, ako mohlo družstvo, ktoré aj keby vzniklo a zároveň sa rozpadlo, nadobudnúť vlastnícke právo k majetku pasienkového spoločenstva, ktoré toto spoločenstvo nadobudlo až 4 roky po rozpade družstva, t. j. v roku 1957. Ak by dovolatelia aj akceptovali skutkový záver súdu, že družstvo v obci Šváby v roku 1953 vzniklo (a zrejme sa hneď aj rozpadlo), je potrebné v tejto súvislosti poukázať na ust. § 3 ods. 1 zák. č. 81/1949 Zb., podľa ktorého súčasne s prechodom vlastníckeho práva k majetku uvedenému v § 2 na jednotné družstvo zanikajú urbáre, komposesoráty a podobné právne útvary, na ktoré sa vzťahuje zákonný článok X/1913. Pasienkové spoločenstvo Urbárski gazdovia obce Šváby bolo spoločenstvo, vytvoreným podľa zákonného článku X/1913, a teda v zmysle citovaného ustanovenia malo vznikom družstva v obci Šváby zaniknúť. Potom však súd logicky nevysvetlil, ako mohli Urbárski gazdovia obce Šváby spornú nehnuteľnosť mpč. 586 nadobudnúť zámennou zmluvou zo dňa 21. novembra 1957, teda 4 roky po tom, čo podľa názoru odvolacieho súdu družstvo vzniklo (a s najväčšou pravdepodobnosťou aj zaniklo) a ako teda vlastnícke právo k tejto nehnuteľnosti mohlo prejsť na JRD ako subjekt, ktorý v tom čase už neexistoval.

3.3. Odvolací súd sa s touto námietkou vo svojom rozhodnutí nevysporiadal. Bolo pritom argumentované, že zámenná zmluva zo dňa 21. novembra 1957 bola schválená rozhodnutím ONV odboru poľnohospodárstva a lesného hospodárstva č. 8356/57 zo dňa 11. decembra 1957 a následne aj rozhodnutím ONV, odboru pôdohospodárstva č. 11308-1263 zo dňa 17. novembra 1964. Zároveň bolo nadobudnutie vlastníckeho práva Urbárskym gazdom obce Šváby schválené uznesením Okresného súdu Prešov, č. d. 2215/63 zo dňa 10. októbra 1963 a v neposlednom rade bolo nadobudnutie zapísané aj do pozemkovej knihy.

3.4. Dovolatelia opätovne poukázali na právnu úpravu procesu založenia družstva v zmysle zákona č. 69/1949 Zb. V konaní podľa nich nebolo preukázané, že by družstvo vo Šváboch zákonom predpísaným spôsobom vzniklo.

3.5. Dovolatelia uviedli, že v konaní bolo sporné, že ak aj vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam prešlo na JRD, akým spôsobom došlo k prechodu z družstva na štát. Podľa súdu došlo k postupu, vyplývajúceho z uznesenia vlády ČSSR z 05. decembra 1959 č. 997, v zmysle ktorého boli prijaté zásady, ktoré predpokladali možnosť rozhodnúť o prevode pôvodného JRD na inú organizáciu so súhlasom príslušných orgánov.

3.6. V tejto súvislosti dovolatelia uviedli, že toto uznesenie samo o sebe nie je právnym podkladom, na základe ktorého mohlo dôjsť k prechodu vlastníckeho práva z JRD na Čsl. štát. Okrem toho bolo potrebné poukázať, že podľa bodu 3 tohto nariadenia vláda udelila súhlas s prevodom ďalších 115 hospodárstiev JRD, uvedených v prílohe č. 1, kde sa však žiadne JRD Šváby (ani JRD Solivar) nenachádza. Na prevod vlastníckeho práva z JRD na Čsl. štát však finančný odbor ONV nemal súhlas vlády, a teda aj v tomto prípade chýba právny podklad pre vydanie takéhoto rozhodnutia.

3.7. Súd v napadnutom rozhodnutí vychádzal z toho, že v obci Šváby vzniklo družstvo, na ktoré prešiel celý majetok pasienkového spoločenstva, ktoré tým pádom zaniklo. Tento záver však neobstojí, keďže sa nevysporiadal so skutkovým zistením, že spornú parcelu malo pasienkové spoločenstvo nadobudnúť časovo neskôr, ako malo družstvo podľa súdu vzniknúť, teda v čase keď (i) pasienkové spoločenstvo už nemalo existovať a zároveň (ii) v čase, keď už neexistovalo ani družstvo. Je tak možné dospieť k záveru, že družstvo v obci Šváby nevzniklo, preto nedošlo k zániku urbárskeho spoločenstva, ktoré preto nemohlo nadobudnúť predmetné nehnuteľnosti do svojho vlastníctva. Vlastnícke právo štátu tak nie je dané.

3.8. Záverom dovolatelia žiadali, aby odvolací súd v súlade s ust. § 449 ods. 1 CSP napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. K podanému dovolaniu sa vyjadril žalovaný. Dovolanie v zmysle ust. § 420 písm. f) CSP považoval za neprípustné z dôvodu, že žalobcovia nijakým spôsobom nepreukázali skutočnosti predpokladané v § 420 písm. f) CSP. K argumentácii ohľadne nakladania so spornými parcelami žalovaný uviedol, že nemohlo dôjsť k obnove vlastníckych vzťahov bývalých urbárikov podľa zákona č. 49/1959 Zb. o jednotných roľníckych družstvách (§ 24 ods. 1), nakoľko tento zákon predpokladal existenciu družstva na to, aby mohlo vlastnícke právo ex lege prejsť znova na bývalých vlastníkov (urbárikov). Keďže JRD vo Šváboch sa nemohlo transformovať v roku 1959 na družstvo podľa zákona č. 49/1959 Zb. (v tom čase už totiž neexistovalo), zároveň však žiadne nové družstvo v obci Šváby nevzniklo, vlastníctvo k pasienkovým pozemkom späť na bývalých vlastníkov, a to na Pasienkové spoločenstvo z roku 1944, neprešlo. Poukázal na rozhodnutie ONV v Prešove, finančný odbor, sp. zn. FinRp 425/70 zo dňa 19. januára 1970, kde sa konštatovalo, že nehnuteľnosti (vrátane PKV č. 412, mpč. 586, pod B č.3) sú vedené v pozemkovej knihe pod B na Urbárskych gazdov obce Šváby. Predmetné nehnuteľnosti ako urbársky majetok prešli podľa § 1 zákona č. 81/1949 Zb. do vlastníctva JRD a pri majetkovoprávnom vyporiadaní a prevode JRD do štátnych socialistických organizácií, prešli v zmysle uznesenia vlády č. 997/1959 do vlastníctva štátu. Roľníci obce Šváby (nie členská schôdza družstva, lebo družstvo Šváby v tom čase už neexistovalo) sa rozhodli odovzdať pôdu do užívania Štátnym majetkom počnúc dňom 1. septembra 1959, a to svojim súhlasným hlasovaním. Nasledoval postup stanovený zásadami, a to požiadanie súhlasu príslušný orgán ONV Prešov. Uvedené skutočnosti boli konštatované aj vo vyššie uvedenom rozhodnutí, ktoré je listinou o nadobudnutí vlastníctva podľa § 135 zákona č. 40/1964 Zb. Záverom žalovaný žiadal dovolací súd dovolanie žalobcov odmietnuť v zmysle ust. § 447 písm. c), prípadne zamietnuť podľa ust. § 448 CSP.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je dôvodné.

6. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

7. Dovolatelia uplatnili dovolací dôvod v zmysle ust. § 420 písm. f) CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces). Pod prípustnosť tohto dovolacieho dôvodu možno podriaďiť argumentáciu dovolateľov, ktorí napadnutý rozsudok odvolacieho súdu označili za arbitrárny a nepreskúmateľný, odvolací súd sa nezaoberal všetkými bodmi odvolania.

8. Z ustanovenia § 387 ods. 3 CSP vyplýva, že odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami/námietkami uvedenými v odvolaní.

9. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

10. V preskúmvanej veci došlo podľa názoru dovolacieho súdu postupom odvolacieho súdu k naplneniu znakov vady podľa § 420 písm. f) CSP spočívajúcej v nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozhodnutia v podstatnej otázke, od ktorej záviselo správne rozhodnutie veci.

11. Dovolatelia v odvolaní výslovne vzniesli dve námietky, a to námietku ohľadom vzniku JRD v obci Šváby v 50-tych rokoch minulého storočia a námietku ohľadom nadobudnutia parcely mpč. 586 vedenej v pkn vložke č. 412 v k.ú. Š. zámennou zmluvou z 21. novembra 1957 spoločenstvom Urbárskych gazdov obce Šváby.

11.1. Vo vzťahu k vzniku JRD v obci Šváby odvolací súd skonštatoval, že toto vzniklo, pretože to preukazujú dôkazy založené do spisu, a to:- Stav jednotlivých JRD k 30. júlu 1953 (Zborník Nové obzory z roku 1984, správu Jednotného národného výboru, pôdohospodársky referát Prešov z 24. októbra 1953 a zápisy z obecnej kroniky z roku 1953). Tieto dôkazy založil žalovaný. Súd v základnom konaní sa však už nevyporiadali s dôkazmi, ktoré predložili žalobcovia, a to úradnými listinami štátnych orgánov, ktoré preukazovali, že v rovnakom období na Slovensku, JRD vznikali tak, že v obci bol založený prípravný výbor, ktorý okresná rada družstiev schvália a následne schválila ustanovenie družstva, teda za splnenia zákonom predpísaných podmienok (zák. č. 69/1949 Sb.), ani zápisnicami zo zasadnutí MNV Šváby z decembra 1958 a októbra 1959 (č. l. 34, 35). V odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu chýba posúdenie týchto dôkazov a uvedenie, prečo v obci Šváby nebolo potrebné zachovať zákonný postup. O to viac za situácie, keď zo zápisníc zo zasadnutia MNV vyplýva, že založenie družstva v obci sa len chystá ..“obec Šváby ako samostatná obec má dobré predpoklady na založenie družstva..“. Odvolací súd iba stroho skonštatoval, že založenie družstva preukazuje obecná kronika a správa Jednotného národného výboru, pôdohospodársky referát Prešov a neexistencia listín o schválených postupoch v zmysle vtedy platnej legislatívy nepreukazuje opak. Dovolací súd v tejto súvislosti pripomína, že pri závere o vzniku /neexistencii družstva treba brať zreteľ aj na vtedajšiu dobu, na jednej strane to bola snaha o bez formálnosť a voľné ne/dodržiavanie právnych predpisov, na strane druhej aj snaha o najlepšie dosiahnuté výsledky v kolektivizácii dediny aj za cenu uvedenia nereálnych údajov. Takéto komplexné posúdenie v odôvodnení odvolacieho rozsudku chýba, v dôsledku čoho je jeho záver o vzniku JRD Šváby nepreskúmateľný.

11.2. Žalobcovia namietali aj skutočnosť, že spoločenstvo Urbárskych gazdov obce Šváby nadobudlo parcelu mpč. 586 vedenú v pkn vložky č. 412 v k. ú. Š. zámennou zmluvou z 21. novembra 1957, teda štyri roky potom, čo malo JRD Šváby zaniknúť. Napriek tejto, pre posúdenie veci rozhodujúcej námietke, ju odvolací súd neriešil. V odôvodnení jeho rozhodnutia nie je ani zmienka o tejto otázke. V spise sa pritom nachádza výpis z pkn vl. 412 v k. ú. Š., z ktorého vyplýva, že parcelu č. 586 oráčina v Kastosere nadobudli Urbárski gazdovia obce Šváby v podiele 2/4 na základe zámennej zmluvy z 21. novembra 1957, o čom svedčí aj uznesenie Okresného súdu Prešov z 10. októbra 1963 č. d. 2215/63. Napriek tomu sa súdy v základnom konaní v odôvodnení rozhodnutí nezaoberali touto skutočnosťou, hoci pre posúdenie dôvodnosti žalobného nároku bola jednou z kľúčových. V konaní zostalo neobjasnených viacero otázok nastolených žalobcami pred súdom prvej inštancie, a to, ako prešlo vlastníctvo k sporným pozemkom na JRD Šváby, keď v čase nadobudnutia vlastníctva tohto majetku Urbárskymi gazdami aj za predpokladu, že vzniklo, už neexistovalo; ako následne prešlo vlastníctvo na štát, keď ONV Prešov z 19. januára 1970 č. 425/70 (bez ohľadu na jeho právnu bezvýznamnosť pre odňatie vlastníckeho práva) vo výroku konštatuje prechod vlastníctva na čl. štát k parc. č. 856 vo vl. č. 412 k. ú. Š., teda k inej nehnuteľnosti.

12. Odôvodnenie napadnutého rozsudku odvolacieho súdu je pre nedostatok dôvodov nepreskúmateľné, a to do takej miery, že nerešpektovaním pravidla riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu došlo v konaní k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f) CSP. Vada tejto povahy je dôvodom, ktorý zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale zároveň aj jeho dôvodnosť. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu.

13. So zreteľom na uvedené dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a súvisiacom výroku o náhrade trov odvolacieho konania zrušil, s

odkazom na body 11.1. a 11.2. zrušil súčasne aj rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bola žaloba zamietnutá a rozhodnuté o náhrade trov konania a vec v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie okresnému súdu (§ 449 ods. 1 CSP v spojení s § 450 CSP).

14. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.